

6

Státní průmyslová škola v Hradci Králové

architekt Jan Rejchl, 1929 – 1931
 nyní Střední průmyslová škola stavební, Hradec Králové, Pospíšilova tř.787

Budova byla postavena firmou Ing. Roberta Schmidta podle projektu architekta Jana Rejchla na základě soutěže z let 1927-1928 v níž bratři J. Rechl a V. Rejchl mj. získali odměnu. Charakteristickým výrazovým prvkem pro tuto budovu postavenou ve stylu funkcionalismu jsou do horizontálních pásů sdružená (pásová) okna a hladká fasáda bez dalších architektonických prvků mimo vstupního portiku. Rozvrh oken se odráží na vnitřním uspořádání. V interiéru jsou zachovány jak chodby a učebny včetně podlah a dveří, tak i vestavěný nábytek v ředitelně, kanceláři a knihovně objektu.

7

Odborná škola pro umělecké zámečnictví

architekt Tomáš Suhrada, 1892 – 1893
 nyní Hotelová škola Hradec Králové, Československé armády 274
 Objekt budovy školy postavila v novorenesančním stylu českobudějovická firma Dvořák a Fišer podle návrhu Ing. Tomáše Suhrady z královéhradecké městské technické kanceláře nákladem města s rozpočtem 60 000 zlatých a stala se první stavbou dokončenou podle regulačního plánu z roku 1890. Uliční průčelí završuje na středním rizalitu dominantní kopule. Kovaná vrata, nárožní lucerny, mříže a ostatní zámečnické práce jsou dílem žáků a učitelů školy. V roce 1894 se budova dokončené školy stala ústředním výstavním prostorem velké hospodářské, průmyslové a národopisné výstavy.
 Zajímavost: čtyřboká kopule je pokryta břidlicovou krytinou.

8

Reálné gymnázium

architekt Karel Weber, 1871 – 1874, kulturní památka
 nyní Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Hradec Králové, Komenského 234

Budova reálného gymnázia byla postavena podle návrhu architekta Karla Webra stavitelem V. Kuželovským na místě bývalého vojenského skladistiště na půdorysu písmene E jako první velká veřejná stavba v novorenesančním stylu, který charakterizují průběžné a nadokenní římsy, hlavní římsa s konzolami, girlandy a dvojice pilastrů s kladím. Centrem budovy je pozoruhodné trojramenné schodiště s litiinovými sloupy a okenními rámy. Mimo učeben, byl ve škole rozsáhlý byt ředitele, kaple nyní užívaná jako aula a tělocvična.

9

Borromaeum

architekt Viktor Weinhengst, 1900 – 1902
 nyní Biskupské gymnázium Bohuslava Balbína, Orlické nábřeží 356
 Pro chlapecký církevní internát Borromaeum (též Borromeum), který roku 1859 získal své jméno podle sv. Karla Boromejského patrona biskupa K. Hanla z Kircheru, byla v letech 1900 -1902 postavena stavitelem Viktorem Weinhengstem nová monumentální budova podle jeho vlastního návrhu. Symetrická dvoupatrová budova s klasicistním tvaroslovím s bosovaným přízemím je členěna vysokým pilastrovým řádem podle nabídky stavitele v „levnějším barokním stylu“ na rozdíl od dosavadních školských budov stavěných v „nákladném renesančním stylu“ .

Ve středním vstupním rizalitu byla před polokruhovým oknem do kaple umístěna socha sv. Karla Boromejského a v horní části bočních rizalitů plastiky poprsí císaře Františka Josefa I., papeže Lva XIII, biskupa Bryncha a českého národního buditele, kněze Josefa Františka Miloslava Rautenkrance (1776-1817). V interiéru jsou zachovány kovářské zábradlí, dveře a štuková výzdoba.
 Tip: prohlédněte si dvorní fasádu objektu s nápisem „Pod zákonem volnost“ s dochovaným ocelovým schodišťovým oknem a dřevěnými okny z roku 1902 (přizemí vpravo).
 Kvíz: Víte kde je v Hradci Králové Rautenkrancova ulice?

10

Ústav Hluchoněmých Rudolfinum

architekt Arnošt Jenčovský, 1901-1902, kulturní památka
 nyní Gymnázium J. K. Tyla, Pospíšilova třída 365
 Nová budova Diecézního ústavu pro hluchoněmé děti, založeného roku 1881 biskupem Dr. Josefem J. Haisem, byla postavena v novobarokním stylu podle návrhu architekta Arnošta Jenčovského na pozemku lemovaném vysokým plotem. Novobarokní tvarosloví symetrické budovy se projevuje nejenom v použitých architektonických prvcích, ale i kompozici průčelí a vnitřním uspořádání. Nad bosovaným přízemím je užit vysoký řád pilastrů, které podepírající vysokou profilovanou římsu nesoucí štíty a atiky s barokním tvaroslovím, které jsou zakončené vázami. Tříramenné schodiště v interiéru budovy vytváří prostorový dojem barokního paláce. V interiéru budovy je dochována štuková výzdoba a kovářské práce. Objekt obsahoval učebny, dílny, prostory pro ubytování, tělocvičnu, byt ředitele a kapli, které stále dominuje historický lustr.
 Zajímavost: kaple zaklenuta tenkou betonovou skořepinou vyvěšenou na konstrukci krovu z interiéru opatřenou iluzivním štukovým žebrovím.

11

Drtinovské obecné a měšťanské školy

architekt Václav Bahník a Tomáš Suhrada, 1896 – 1899
 nyní Gymnázium B. Němcové, Pospíšilova tř. 324

Monumentální budovu školy postavila v novorenesančním stylu firma Mánych a Pokorný podle návrhu Ing. Václava Bahníka a Ing. Tomáše Suhrady nákladem města. Dvě nestejně dlouhá křídla do ulice Pospíšilovy a ulice Šimkov jsou spojeny třetím zalomeným křídlem. Nároží hlavních křídél s bosovaným průčelím jsou zakončena mansardovými střechami, které tvoří dominantu školní budovy. Fasády člení trojúhelníkové frontony a římsy nad okny. Vstupy s portály s polosloupy nesoucími kladí s tympanonem. Mimo učeben, byl ve škole byt ředitele, učitelů/učitelek, oddělení mateřské školy, kaple a tělocvična.

12

Odborná škola rolnická a odborná škola hospodářská

architekt Theodor Petřík, 1921 -1923
 nyní Střední odborná škola veterinární Kukleny, Pražská 68

Autorem návrhu nové budovy pro Odbornou školu rolnickou a odbornou školu hospodářskou, kterou postavila firma Čapoušek a Šandera, je významný český architekt a profesor pražské techniky Theodor Petřík, přednosta Ústavu zemědělského stavitelství na Vysoké škole zemědělského a lesnického inženýrství v Praze (narozen 8. října 1882 v Táboře), který byl autorem vzorových zemědělských staveb.

TIP:

Tematicke hradeckého školství se věnuje také aktuální výstava v Muzeu východních Čech v Hradci Králové s názvem Cesta dívek za vzděláním, která trvá až do 24. 11. 2013. K výstavě vznikla také publikace autorky Pavly Koritenské, která je k zakoupení v budově muzea.

Informační centra města Hradec Králové

Gočárova 1225, 500 02 Hradec Králové
 Tel.: +420 495 534 482
 Velké náměstí 165, 500 01 Hradec Králové
 Tel./fax: +420 495 580 492
 Hala hlavního nádraží ČD, Riegrovo náměstí 914
 500 02 Hradec Králové, tel.: +420 972 341 670
www.ic-hk.cz, www.hkpoint.cz

Vydalo

Statutární město Hradec Králové
 Odbor kultury, sportu a cestovního ruchu v roce 2013
Texty: odbor památkové péče Magistrátu města Hradec Králové
Foto: archiv města Hradec Králové
Sazba: FiftyFifty kreativní agentura s.r.o., www.fifty-50.cz
Tisk: Garamon s.r.o., www.garamon.cz

Procházka po historických školách

Informační leták byl vydán u příležitosti Dnů evropské dědičiny v roce 2013, jejichž cílem je mimořádně památky architektury. Z tohoto důvodu nemůžou být představené objekty seznamem školních budov a ani škol v minulosti působících na území města Hradec Králové. Školní budovy jsou jedním ze symbolů rozvoje města Hradec Králové po osvobození ze svírajícího sevření barokním opevněním. Ještě za existence pevnosti město napsalo „Zdaru mládeže a rozkvětu vědy“ v budově reálného gymnázia v roce 1874 naznačilo směr svého snažení. Stavebníkem školních budov v průběhu dalších necelých 90. let byl mimo města, stát a církevní organizace, ale město jim vždy poskytovalo výraznou podporu. Architekturu monumentálních školních budov postavených od 70. let 19. století do 20. let 20. století dominoval novorenesanční a novobarokní sloh ve větší či menší míře kombinovaný s doznívajícím klasicizmem. Výjimkou je budova Obchodní akademie (architekt Ottokar Böhm, Hubert Gesstner, 1896-1897, kulturní památka, stavitel Čeněk Kříčka, sochy sfing a alegorií na římské – sochař Jaroslav Maixner, nyní Univerzita Hradec Králové, náměstí Svobody 301) nesoucí znaky klasicizující secese. Od 20. let 20. století architektura školních budov je charakteristická kombinací reálného cihelného zdiva a tvrdé omítky. Závěrečné období již plně patří funkcionalismu. Jako výjimka je zmíněna i budova Odborné školy rolnické a hospodářské v Kuklénách postavená mimo tehdejší obvod města Hradec Králové. Zájemci naleznou podrobnější informace v četné literatuře (Encyklopedie města Hradce Králové, Hradec Králové: Garamon, 2011; Bartoš Š., Lukeš Z., Panoch P. Ve víru modernosti: architektura 20. století v Královéhradeckém kraji. Pardubice: Helios, 2008; Příspěvky k dějinám královéhradeckého středního školství: sborník referátů z konference konané u příležitosti 10. výročí založení Biskupského gymnázia B. Balbína v Hradci Králové dne 6. června 2002 v Hradci Králové. Hradec Králové: Balustráda, 2003; Benešová M., Jahl J., Toman F. Salón republiky: moderní architektura Hradce Králové. Hradec Králové: Garamon, 2000 a další.).

Ing. arch. Jan Falta, odbor památkové péče Magistrát města Hradce Králové

Rašínovo státní gymnázium (Rašínovo státní československé gymnázium)

architekt Josef Gočár, 1925 – 1927, kulturní památka nyní Gymnázium J. K. Tyla (v rekonstrukci), Tylovo nábřeží 682
Architektonický návrh architekta Josefa Gočára byl vybrán na základě jeho vítězství v soutěži v roce 1924. Budovu školy postavila královéhradecká firma V. Nekvasil a R. Schmidt za 6 300 000 Kč. Architekt využil znalosti získané při stavbě státní odborné školy koželužské a uplatnil nejmodernější zásady typologie školních budov. Budova je postavena ve stylu české architektonické moderny, kombinující rezné cihelné zdivo s převládajícím vertikálním členěním a tvrdou kontrastující omítkou. Objekt doplňují dvě umělecká díla z výzdoby československého pavilonu na mezinárodní výstavě dekorativních umění v Paříži v roce 1925. Na pylonu v centru nástupního prostoru je socha Jana Štursy Vítěz a před nábrěžním křídlem reliéf se státním znakem od Otto Gutfreunda. V interiéru mimo dochovaných prostorů je zachováno i několik autentických kusů nábytku. Areál tvoří mimo oplocení i tělocvična s obloukovou střechou, samostatně stojící dvoupodlažní vila ředitele v interiéru s centrální obytnou dvoupodlažní halou.
Typ: prohlédněte si minimalistický exteriér ředitelské vily z ulice V Lípkách.

Masarykovy obecné a měšťanské školy
architekt Josef Gočár, 1925 – 1928, kulturní památka nyní Obchodní akademie, Střední odborná škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Hradec Králové, V Lípkách 692

Architektonický návrh architekta Josefa Gočára byl vybrán na základě jeho vítězství v soutěži v roce 1925. Budovu školy postavila královéhradecká firma Josef Novotný a Josef Vyletal. Budova byla postavena jako součást areálu škol na půdorysném tvaru písmene U. Její protější budova byla postavena až po 2. sv. válce. Obsahovala centrální šatny, tělocvičnu, ústřední místnost aulu a učebny bohatě prosvětlené velkými okny. Na střeše objektu byla terasa upravená pro pobyt a cvičení žáků. Budova je postavena ve stylu české architektonické moderny, kombinující rezné cihelné zdivo a tvrdou kontrastující omítku, oproti sousední budově gymnázia již ve velmi středním členění. Hlavním prvkem jsou užitá horizontální sdružená okna, jako předznamenání dalšího Gočárového architektonického vývoje.
Zajímavost: snížená úroveň školního hřiště je využitým pozůstatkem terénních úprav okolí barokní pevnosti Hradec Králové, kdy nynější ulice V Lípkách tvořila hráz mezi dolní a střední laskovou kotlinou zaplavanou vodou při válečném ohrožení barokní pevnosti.

Mateřská škola
architekt Josef Gočár, 1927 – 1928, kulturní památka nyní Školní jídelna Základní školy a Mateřské školy Josefa Gočára, Tylovo nábřeží 691

Mateřskou školu v areálu Masarykových škol postavenou v roce 1928 na bývalém Husově nábřeží navrhl profesor Josef Gočár, jako první stavbu svého závěrečného období architektonické tvorby v Hradci Králové – funkcionalismu. Lze ji pokládat za opomíjený architektonický „šperk“ tvořící osu areálu škol. Drobná, avšak z mnoha důvodů významná stavba, chráněná symetricky umístěnými budovami škol, poskytovala útočiště stovce nejmenších dětí rodičů obyvatelů „salonu republiky“. Ačkoliv se z ulice tváří nepřístupně, do vnitřního prostoru polouzavřeného bloku škol se otevírá do „všech“ stran otevřenou terasou. Vysoko „vnášejí se, terasa spolu se schodišti vybízí dětskou fantazii, která ji možná proměňovala v palubu a kapitánský můstek na přídi zaoceánského parníku plujícího vstříc dobrodružstvím „života“. Stavba bohužel v 2. pol. 20. stol. přišla vysoký „dýmčící“ komín a volnou „vnášejí se“ palubu nad školním hřištěm.
Tip: prohlédněte si exteriér mateřské školky z přístupných teras a z plochy hřiště představte si, že mateřské škole – „parníku“, než se dožije sta let, se navrátí její vysoký „dýmčící“ komín a volná „vnášejí se“ paluba, o které během časů přišel

Státní odborná škola koželužská

architekt Josef Gočár, 1923 – 1924, kulturní památka nyní Střední průmyslová škola, Hradec Králové, Hradecká 647.
Architektonický návrh architekta Josefa Gočára byl vybrán na základě jeho vítězství v soutěži organizovaným komitétem pro založení školy v roce 1923. Budovu školy postavila královéhradecká firma V. Nekvasil a R. Schmidt, betonářské práce provedla pražská firma B. Hollmann. Autorem soch koželuha a jircháře z roku 1930 umístěných v hlavního vchodu je sochař Josef Škoda. Areál školy obsahoval školní budovu, cvičnou koželužnu a samostatný dům ředitele. Budova je postavena ve stylu české architektonické moderny, kombinující rezné cihelné zdivo s převládajícím vertikálním členěním a tvrdou kontrastující omítkou. Železobetonovou konstrukci objektu v exteriéru prezentuje vyložená římsa. Výrazným prvkem je nárožní věž schodiště skrývající v horní části betonový rezervoár na vodu a geometrický vzor z pilířů a říms zakrývající okenní pás nad hlavním vchodem.

Základní škola Zálabí

architekt Václav Rohlíček, 1956 – 1959
Budova tvoří druhou část architektonický návrhu areálu škol architekta Josefa Gočára. Byla postavena podle návrhu architekta Václava Rohlíčka, který citlivě respektoval Gočárovův urbanistický záměr a architektonický výraz celého areálu.
Tip: můžete porovnávat realizaci obou částí urbanistického záměru postavené v rozmezí bezmála 30 let, avšak již v rozdílných podmínkách.